

GÖÇ VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Bu haftanın konuk konuşmacısı Dr. Gülay Uğur GÖKSEL idi. Seminer gündemimizi Göç ve sivil toplum kuruluşları oluşturdu. Küreselleşme, bölgesel çatışmalar/savaşlar ve ekonomik gerekçeler gibi faktörlerin etkisiyle göç, günümüzde devletlerin dış iç politikaları açısından önemli bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda, göç özelindeki yönetim anlayışı yalnızca sınırların korunması veya nüfus hareketlerinin engellenmesi meselesi olarak algılanmamalı, daha kapsamlı bir “göç yönetimi” anlayışı ile sürdürülmelidir. Bu süreçte, yalnızca devletler değil; uluslararası organizasyonlar ve sivil toplum kuruluşları (STK'lar) da göç yönetiminin asli aktörleri arasına girmektedir.

Göç yönetimi ile kastedilen , göç olgusunun aynı zamanda insan hakları, ekonomik kalkınma, sosyal entegrasyon ve uluslararası iş birliği gerektiren çok boyutlu bir mesele olduğudur. Dolayısıyla, devletler, uluslararası kuruluşlar ve STK'lar arasında artan iş birliği ve koordinasyon ihtiyacı doğmuştur. Özellikle STK'lar, insani yardım, hukuki danışmanlık, sosyal uyum programları ve psikososyal destek gibi alanlarda göç yönetiminin tamamlayıcı aktörleri olarak önemli roller üstlenmektedir.

Türkiye'nin göç politikaları, 2013 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (6458) ile önemli bir dönüşüm yaşamıştır. Bu kanunla birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuş ve göç yönetimi merkezi bir yapıya kavuşturulmuştur. Özellikle Suriye krizinin ardından, 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği, Türkiye'ye kitlesel olarak gelen Suriyelilerin hukuki statüsünü belirlemiş ve temel hizmetlere erişimlerine ilişkin düzenlemeler getirmiştir. Ancak, Türkiye'nin sınırlı sosyal politika kapasitesi ve artan göçmen nüfusu, devletin ihtiyaç duyduğu hizmetleri tek başına sunmasını zorlaştırmıştır. Bu nedenle STK'lar, özellikle Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmet sunumunda kritik aktörler haline gelmiştir.

STK'lar Türkiye'de barınma, sağlık hizmetleri, gıda yardımları, eğitim desteği ve hukuki danışmanlık gibi pek çok alanda faaliyet göstermektedir. Ücretsiz sağlık hizmetleri, psikososyal destek, aşı kampanyaları, ilk yardım ve kadın sağlığı konularındaki çalışmalar bu hizmetler arasındadır. Ayrıca, uluslararası koruma başvurusu, çalışma izni, barınma hakları gibi konularda mültecilere hukuki destek de sunulmaktadır. Tüm bu hizmetler, göçmenlerin toplumsal hayata entegrasyonunu kolaylaştırmakla birlikte ve temel insan haklarına erişimleri hususunda da önemli rol oynamaktadır.

Diğer taraftan, her ne kadar STK'lar göç yönetiminde önemli roller üstlenseler de, sahada ciddi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Öncelikle, Türkiye'de STK'ların sahadaki faaliyetlerini

kısıtlayan bürokratik engeller ve uzun izin prosedürleri mevcuttur. Ayrıca, Gezi Parkı protestoları sonrasında sivil toplumun genel olarak sönümlenmesi, STK'ların örgütlenme ve finansman kapasitelerini zayıflatmıştır. Buna rağmen göç alanında faaliyet gösteren STK'ların önem kazanmasının temel nedeni, devletin sosyal politika kapasitesinin sınırlı olması ve göç krizine yönelik yeterli motivasyonun bulunmamasıdır.

STK'lar arasında etkin ve sürdürülebilir iş birliğinin eksikliği de önemli bir sorundur. Dernekler, vakıflar, sendikalar, sosyal hareketler ve gönüllü organizasyonlar teorik olarak katılımcı demokrasiyi artırma amacıyla hareket etseler de, uygulamada koordinasyon eksikliği ve stratejik uyumsuzluklar göze çarpmaktadır. Bu durum, göç yönetiminde hizmetlerin dağınık ve verimsiz bir şekilde sunulmasına neden olabilmektedir. Oysa küresel göç yönetimi anlayışının gerektirdiği çok katmanlı ve çok aktörlü iş birliği için, STK'ların kendi aralarında ve devlet kurumlarıyla daha güçlü bir eşgüdüm içinde çalışmaları gerekmektedir.

Sonuç olarak, günümüzde göç yönetimi, devletlerin tek başına üstlenebileceği bir alan olmaktan çıkmış; uluslararası organizasyonlar ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle yürütülen çok boyutlu bir süreç haline gelmiştir. Türkiye örneğinde de görüldüğü üzere, özellikle büyük göç krizleri sırasında STK'ların insani hizmet sunumu ve sosyal uyum çalışmalarındaki rolü hayati önemdedir. Ancak, bu potansiyelin tam anlamıyla kullanılması, bürokratik engellerin azaltılması, STK'lar arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve kamu kurumları ve STK ilişkilerinin daha kurumsal ve sürdürülebilir bir işleyişe kavuşturulmasıyla mümkün olacaktır.